

Ковалькова Т. О.

старший викладач кафедри психології,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»

ПРОФЕСІЙНЕ СТАНОВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ В УМОВАХ НАВЧАННЯ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Здійснено аналіз процесу формування професіоналізму спеціаліста в умовах навчання у вищому навчальному закладі.

До психологів висуваються соціально-етичні та професійні вимоги, дотримання яких дозволяє спеціалісту ефективно виконувати свою професійну діяльність: зберігати довіру людей; правильно орієнтуватися в ситуаціях конфлікту між фахівцями у колективі, які пов'язані з потребами та інтересами як окремих людей, так і різних груп. Саме тому професійне становлення майбутніх психологів, яке відбувається у вищих навчальних закладах, є надзвичайно важливим у сучасному світі.

Згідно з Указом Президента України «Про основні напрями реформування вищої освіти в Україні», Законом України «Про вищу освіту», Державною національною програмою «Освіта» («Україна XXI століття»), Рамкою кваліфікацій Європейського простору вищої освіти (РК ЄПВО), Європейською рамкою кваліфікацій для навчання впродовж життя (ЄРК НВЖ), Постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій», стратегічним завданням реформування освіти є її гуманістичне спрямування, що реалізується, зокрема, через впровадження у навчально-виховний процес сучасних психолого-педагогічних технологій. Водночас одним із ключових положень Болонського процесу, рівноправним учасником якого є й Україна, визнано підвищення якості підготовки фахівців, що, своєю чергою, сприятиме її інтеграції у світовий та європейський освітній простір. На нашу думку,

особливого значення при цьому набуває професійна освіта, яка уможливорює фахове становлення студентів у процесі навчання та виховання на засадах особистісного розвитку. Підготовка у системі вітчизняної вищої освіти фахівців психологічного напрямку є позитивним аспектом, який засвідчує наявність гуманістичного компонента в її структурі.

Ученими досліджується проблема професійного становлення майбутніх психологів на сучасному етапі розвитку суспільства. Під професійним становленням розуміють індивідуальний розвиток особистості майбутнього спеціаліста, у ході якого відбувається усвідомлення професійно значущих утворень, формується «Я – концепція» та виробляється стратегія професійної діяльності в гуманістичній парадигмі [3, с. 80-90].

Розробляючи діалогічно-орієнтований підхід до системи підготовки практичних психологів, Н. Чепелева та Н. Пов'якель наголошують, що стрижнем готовності майбутнього психолога до професійної діяльності є особистісне зростання спеціаліста, яке передбачає не лише розвиток особистості, а й прагнення її до вияву та розвитку своїх потенційних можливостей. Саме це прагнення мотивує особистість до саморозвитку, до вільного вибору власного життєвого шляху. Крім того, реалізація власних здібностей робить особистість психологічно зрілою, здатною до творчості [4, с. 35].

Окремі вчені процес розвитку професіоналізму спеціаліста пов'язують із рівнем його фахової компетентності. А. Деркач визначив основні умови вільного володіння професійною діяльністю, які можуть бути представлені трьома групами показників: змістові – теоретичні знання з психології, ставлення, настанови і ціннісні орієнтації; діяльнісні – відображають функціональну сторону розвитку професійної культури психолога; емоційні – уміння аналізувати, відчувати ситуацію з позицій професійної діяльності [2].

Професіоналізація фахівця розглядається вченими як процес професійної соціалізації та професійного становлення людини. Щодо

професіонала психолога вчені виокремлюють особистісні особливості, необхідні як для успішної професійної діяльності психолога в цілому (спостережливість, інтелектуальність, аналітичне мислення, творчий склад розуму, дотримання моральних і правових норм поведінки, чітке і ясне мовлення, розвинена інтуїція), так і для конкретного напрямку його діяльності (психолог-дослідник, психолог-практик).

Становлення особистості психолога, яке здійснюється в процесі його професіоналізації, визначається правами, обов'язками та етичними нормами, які знаходять своє відображення в якостях зрілої особистості, що здатна перетворювати внутрішній і зовнішній світ за своїми власними законами. Як зазначають В. Панок, Н. Чепелева та О. Бондаренко, у процесі професійної підготовки майбутній психолог повинен сформуватися як активний суб'єкт діяльності, особистість із яскраво розвинутими професійно важливими якостями [1, с. 9-21].

Отже, у процесі становлення особистості важливе місце займає навчання. Педагогу необхідно створити належні умови для розвитку особистості; використовувати засоби навчання, які допоможуть у самореалізації майбутніх фахівців завдяки удосконаленню системи підготовки спеціалістів.

Список використаних джерел:

1. Бех І. Д. Категорія «ставлення» в контексті розвитку образу «Я» / І. Д. Бех // Педагогіка і психологія. – 1997. – № 3. – С. 9-21.
2. Бодалев А. А. Рабочая книга практического психолога : пособие для специалистов, работающих с персоналом / А. А. Бодалев, А. А. Деркач, Л. Г. Лаптев. – М. : Изд-во Института Психотерапии, 2001. – 640 с.
3. Рибалка В. В. Особистісний підхід як психолого-педагогічний принцип організації профільної та професійної підготовки учнівської молоді / В. В. Рибалка // Психологія особистісно орієнтованої професійної

підготовки учнівської молоді: науково-методичний посібник. – Київ, Тернопіль: Підручники і посібники, 2002.– С. 80-90.

4. Чепелева Н. В. Теоретичне обґрунтування моделі особистості практичного психолога / Н. В. Чепелева // Психологія: збірн. наук. праць. – Вип. III. – К., 1998. – С. 35–41.